

"ТАСДИҚЛАЙМАН"

Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги
Республика маданият муассасалари фаолиятини
ташқил этиш илмий-методик маркази директори

А.Хайдаров

2019 йил "12" сентябрь

**Ўзбекистон номодий маданий мерос объектлари
МИЛЛИЙ РЎЙХАТИ**

Т.р.	НММ объекти рақами	НММ объекти номи
Ўзликни намоён этишнинг оғзаки шакл ва анъаналари		
1.	01.01	Достон
2.	01.02	Эртақлар, афсона ва ривоятлар
3.	01.03	Мақол ва маталлар
4.	01.04	Тез айтиш
5.	01.05	Топишмоқ
6.	01.06	Хўжа Насриддин ҳажвияларини айтиш анъаналари
7.	01.07	Латифа
8.	01.08	Лофлар
9.	01.09	Айтимлар
Ижрочилик санъати		
10.	02.01	Мақом санъати
11.	02.01.01	Шашмоқом
12.	02.02	Чолғу ижрочилиги
13.	02.02.01	Рубоб яшаш ва ижрочилик анъаналари
14.	02.03	Мумтоз ашула йўллари
15.	02.03.01	Катта ашула
16.	02.04	Кўшиқчилик санъати
17.	02.04.01	Алла
18.	02.04.02	Ўлан
19.	02.04.03	Лапар
20.	02.04.04	Халфачилик
21.	02.05	Бахши санъати
22.	02.06	Рақс санъати
23.	02.06.01	Хоразм рақси – Лазги
24.	02.07	Томоша санъати
25.	02.07.01	Дорбозлик ва дор ости томошалари
26.	02.08	Аския
27.	02.09	Кўғирчоқбозлик
28.	02.10	Халқ ўйинлари

29.	02.11	Ўзбек жанг санъати
30.	02.12	Кураш
31.	02.13	Кўпқари
32.	02.14	Болалар фольклори
33.	02.15	Этноспорт
Жамиятнинг урф-одат маросим ва байрамлари		
34.	03.01	Оилавий маросимлар
35.	03.02	Палов маданияти ва анъаналари
36.	03.03	Мавсумий маросимлар
37.	03.04	Наврўз
38.	03.05	Диний маросимлар
39.	03.06	Нон билан боғлиқ анъаналар
Табиат ва коинот билан боғлиқ урф-одатлар		
40.	04.01	Йил фасллари билан боғлиқ билим ва кўникмалар
41.	04.02	Маданий муҳит
42.	04.02.01	Бойсун туманининг маданий муҳити
43.	04.03	Анъанавий табобат
44.	04.04	Чорвачилик билан боғлиқ билим ва кўникмалар
45.	04.05	Деҳқончилик билан боғлиқ билим ва кўникмалар
46.	04.06	Боғдорчилик билан боғлиқ билим ва кўникмалар
47.	04.07	Анъанавий халқ тақвими ва вақт ҳисоби амаллари
48.	04.08	Пазандачилик
49.	04.08.01	Ширинликлар тайёрлаш
50.	04.09	Куруқ меваларни тайёрлаш
Анъанавий хунармандчилик билан боғлиқ билим ва кўникмалар		
51.	05.01	Зардозлик
52.	05.02	Кандакорлик
53.	05.03	Гиламчилик
54.	05.04	Дўппидўзлик
55.	05.05	Кўғирчоқсозлик
56.	05.06	Кулолчилик санъати
57.	05.07	Ганчкорлик
58.	05.08	Ёғоч ўймакорлик санъати
59.	05.09	Каштачилик санъати

60.	05.10	Миниатюра санъати
61.	05.11	Марғилон хунармандчилик мактаби: атлас ва адрас тўқиш технологияси
62.	05.12	Заргарлик
63.	05.13	Темирчилик
64.	05.14	Сангтарошлик
65.	05.15	Наққошлик санъати
66.	05.16	Ҳаттотлик санъати

ЮНЕСКОнинг Зудлик билан муҳофаза остига олиниши лозим бўлган номоддий маданий мерос объектлари рўйхатига тавсия этилиши режалаштириладиган объектлар рўйхати

1. Қўбиз ижрочилиги

ЮНЕСКОнинг Инсоният номоддий маданий мероси репрезентатив рўйхатига тавсия этилиши режалаштириладиган объектлар рўйхати

1. Бахши санъати
2. Этноспорт
3. Ёғоч ўймакорлик санъати
4. Халфачилик
5. Ўзбек жанг санъати

ЮНЕСКОнинг Номоддий маданий мерос муҳофазасига оид энг яхши тажрибалар реестрига тавсия этилиши режалаштириладиган ишлар рўйхати

1. Риштон кулолчилик мактаби

02.10 Халқ ўйинлари

Халқ ўйинлари тараққиётнинг барча босқичларида ўз даври одамларининг хаёти, турмуш тарзи, меҳнат шароити, миллати, дини ва бошқа ўзига хос белгиларини ўзида мужассам этиб келган ва иштирокчиларда чакқонлик, чидамлилиқ, ижодий топағонлик, ғайратлилиқ, кучлилиқ сифатларини тарбиялашга хизмат қилган.

Болалар ўйинларида шу билан бир қаторда енгил ҳазил, мусобақа, жамоавий бирликка йўналтирувчи сифатлар кўпроқ кўзга ташланади. Ўзбек халқ ўйинларини турлича таснифлаш мумкин. Масалан, ўйин иштирокчиларнинг ёшига нисбатан (болалар, ўсмирлар, катталар), жинсга нисбатан (ўғил ва қиз болалар ёки эркак ва аёллар), мавсумга нисбатан (баҳорги, қишки, ёзги, кузги), ўйналадиган жойга нисбатан (майдон, сув, хона), касбга нисбатан (деҳқон, хунарманд, чорвадор ва бошқа), ҳудудга нисбатан (шимолий, жанубий, шарқий ёки ғарбий).

Биз эса уларни пайдо бўлиш жараёнига нисбатан қуйидагича таснифлаган бўлар эдик:

- овчилик ўйинлари (Ганг, Жамбил, Лаппак, Ошиқ, Хаппак, Чиргизак ва бошқа);
- чўпон ўйинлари (Тўптош, Кўтарма тош, Эчки ўйин, Чўпон ва шоқол, Қадама таёқ, Чиллик, Подачи, Чанта, Чув-чув ва бошқа);
- хунармандлик ўйинлари (Дандарак, Чархпалак, Беш бармоқ, Пақиллоқ, Ланка, Чиғириқ, Узук солди, Варрак, Сартарош, Кўз боғлар ва бошқа);
- деҳқончилик ўйинлари (Палахмон, Жон бургам, Сомон сепди, Чанок ўйин, Шафтоли шакар, Қўриқчи ва бошқа);
- таклидий ўйинлар (Хола-хола, Топалоқ, Ким оладиё, Айиқ ўйин, Хўроз уриштириш, Оқсоқ турна, Босари, Асалари, Ғозлар ва бошқа);
- ҳаракатли ўйинлар (Чўнка шувоқ, Чим отиш, Ким тез, Хуркач, Туфалоқ, Чори чамбар, Мушук-сичқон, Ёғоч оёқ, Дурра солиш, Ҳалинчак ва бошқа);
- сўз ўйинлари (Ким чакқон, Болқон-болқон, Ботмонботмон, Жуфтмиток, Оқ куёним аломат, Оқ теракми, кўк терак, Пирр этди ва бошқа);
- йиғин ўйинлари (Гап-гаштак, Тўпиқ ўйин, Подшо-вазир, Подшо-ўғри, Арши аёло ва бошқа);
- кураш ва у билан боғлиқ ўйинлар (Миллий кураш, Полвонбозлик, Елкада кураш, Бел олиш кураши ва бошқа);
- чавандозлик ўйинлари (Чавгон, Улоқ-кўпқари, Пиёда пойга, Олтин қобок, Шоғулоқ, Қиз қувиш, Эшак минди ва бошқа).

Республика маданият муассасалари
фаолиятини ташкил этиш илмий-
методик маркази директори

Азамат Ҳайдаров

“APPROVED”

A. Khaydarov, Director,
Republican Scientific-
Methodological Centre for Organization
of Activities of Culture institutions

12 December 2019

**NATIONAL ICH LIST
of the Republic of Uzbekistan**

No.	Number of ICH element	Name of ICH element
Oral traditions and expressions		
1	01.01	<i>Dostons</i>
2	01.02	Tales, Myths and Legends
3	01.03	Proverbs and Parables
4	01.04	Tongue-twisters
5	01.05	Riddles
6	01.06	The Telling Tradition of Hoja Nasreddin Anecdotes
7	01.07	Anecdotes
8	01.08	Tall tales
9	01.09	Sayings
Performing arts		
10	02.01	<i>Maqom</i> art
11	02.01.01	Shashmaqom
12	02.02	Instrumental performance
13	02.02.01.	Traditions of making and playing <i>rubab</i>
14	02.03	Uzbek classical music style
15	02.03.01.	Katta ashula
16	02.04	Singing art
17	02.04.01	<i>Alla</i> (Lullaby)
18	02.04.02	<i>O'lan</i> (Wedding song)
19	02.04.03	<i>Lapar</i>
20	02.04.04	<i>Khalfa</i> art
21	02.05	<i>Bakhshi</i> art (Story-telling art of Bakhshi)
22	02.06	Dancing art
23	02.06.01	Khorazm dance- <i>Lazgi</i>
24	02.07	Performance art
25	02.07.01	Rope-walking art and rope performances
26	02.08	Askiya
27	02.09	<i>Qoghirchoqbozlik</i> (Puppetry)
28	02.10	Folk games

29	02.11	Uzbek martial art
30	02.12	<i>Kurash</i> (wrestling)
31	02.13	<i>Ko'pkari</i>
32	02.14	Children's folklore
33	02.15	Ethno sport (national games)
Social practices, rituals and festive events		
34	03.01	Family rituals
35	03.02	Palov culture and traditions
36	03.03	Seasonal rites
37	03.04	Navruz
38	03.05	Religious ceremonies
39	03.06	Traditions associated with bread
Knowledge and practices concerning nature and the universe		
40	04.01	Knowledge and practices concerning seasons of the year
41	04.02	Cultural spaces (reserves)
42	04.02.01	Boysun
43	04.03	Traditional medicine
44	04.04	Cattle breeding
45	04.05	Agriculture
46	04.06	Gardening
47	04.07	Traditional calendar
48	04.08	Culinary art
49	04.08.01	Preparing of sweets
50	04.09	Preparing of dried food
Traditional craftsmanship		
51	05.01	Gold embroidery
52	05.02	Patchwork
53	05.03	Carpet-weaving
54	05.04	Skullcap embroidery
55	05.05	Puppet-making
56	05.06	Pottery
57	05.07	Gypsum carving
58	05.08	Wood carving
59	05.09	Embroidery
60	05.10	Miniature art
61	05.11	The Margilan Crafts Development Centre: Safeguarding of the Atlas and Adras Making Traditional Technologies
62	05.12	Goldsmithery
63	05.13	Blacksmithing
64	05.14	Stone carving
65	05.15	Painting art
66	05.16	Calligraphy art

**List of ICH
in need of urgent safeguarding**

1. *Qobiz* performance

ICH elements recommended for inclusion into the UNESCO's Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity

1. *Bakhshi art*
2. Ethno sport (national games)
3. Wood carving art
4. *Khalfachilik*
5. Uzbek Martial arts

List of documents recommended for inclusion into the UNESCO registry of the best experiences in Intangible Cultural Heritage safeguarding

1. *Rishton* school of pottery

02.10 Folk Games

From time immemorial, folk games have embodied peoples' lifestyle, their everyday life and labor habits, national values and principles, their ideas about honor and courage, their desire of having physical strength and intellect. Their participants had to demonstrate such qualities as dexterity, swiftness and beauty of movements, resourcefulness, endurance, creativity, drive for victory and collective actions.

In children's folk games, it is possible to observe existence of humor, jokes and competitive fervor. The movements oftentimes are accompanied by sudden and joyful moments, alluring and interesting counting rhymes, nursery rhymes and draws. All these have their artistic charm and aesthetic value, and as such, represent invaluable and inimitable folklore.

Uzbek folk games, in terms of features, prevalent in them, are classified as follows:

- Hunting games (Gang, Jambil, Lappak, Oshiq, Khappak, Chirgizak);
- Shepherds' games (Tuptosh, Kotarma tosh, Echki oyin, Chopon va shoqol, Qadama tayog, Chillik, Podachi, Chanta, Chuv-chuv, etc.);
- Games associated with crafts (Dandarak, Charkhpalak, Besh barmoq, Paqilloq, Lanka, Chighiriq, Uzuk soldi, Varrak, Sartarosh, Koz boghlar, etc.);
- Games associated with agriculture (Palakhmon, Jon burgam, Somon sepd, Chanoq oyin, Shaftoli shakar, Qoriqchi, etc.);
- Imitation games (Khola-khola, Topaloq, Kim oladiyo, Ayiq oyin, Khoroz urushtirish, Oqsoq turna, Bosari, Asalari, Ghozlar, etc.);
- Action games (Chunka shuvoq, Chim otish, Kim tez, Hurkach, Tufaloq, Chori chambar, Mushuk-sichqon, Yoghoch oyoq, Durra olish, Khalinchak, etc.);
- Word games (Kim chaqqon, Bolkon-bolkon, Botmon-botmon, Juftmi-toq, Oq quyoni alomat, Oq terakmi, kok terak, Pirr etdi, etc.);
- Games played during get-togethers (Gap-gashtak, Topiq oyin, Podsho-vazir, Podsho-oghri, Arshi alo, etc.);
- Folk wrestling and the games associated with it (Milliy kurash, Polvonbozlik, Yelkada kurash, Bel olishkurashi, etc.);
- Riders' games (Chavgon, Uloq-kopkari, Piyoda poyga, Oltin qoboq, Shoghuloq, Qiz quvish, Eshak mindi, etc.).

**Director, Republican Scientific-
Methodological Centre for Organization
of Activities of Culture institutions**

Azamat Khaydarov